

میرزا حسن رشديه
بنیان گذار مدارس نوین در ایران

داریوش سازمند

نشر دانه

سرشناسه : سازمند، داریوش، ۱۳۴۴ -

Sazmand, Dariush

عنوان و نام پدیدآور : میرزا حسن رشدیه/داریوش سازمند.

مشخصات نشر : تهران: دانژه، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۱۶۰ ص.: مصور؛ ۱۹x۹/۵ س.م.

فروست : مجموعه ۱۲۰ جلدی بزرگان روانشناسی و تعلیم و تربیت؛ ج. [۳۱].

شابک : ۷-۲۱۱-۲۵۰-۶۰۰-۹۷۸.

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : رشدیه، حسن، ۱۲۳۸ - ۱۳۲۲.

موضوع : روانکاوان

موضوع : Psychoanalysts

موضوع : مربیان

موضوع : Educators

موضوع : روان‌شناسان — سرگذشتنامه

موضوع : Psychologists — Biography

شناسه افزوده : مجموعه ۱۲۰ جلدی بزرگان روانشناسی و تعلیم و تربیت؛ ج. [۳۱].

ده بناس کنگ : ۱۳۹۷ ج. ۳۱ / ۱۱ / BF۱۰۹

رده بندی یوبی : ۱۵۰/۱۹۵۰۹۲۲

شماره کتاب ایسی ملی : ۵۵۱۷۵۴۹

عنوان: میرزا حسن رشدیه

تألیف : داریوش سازمند

صفحه آرا : فرزانه هاشملو

ناشر: دانژه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شریف

شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه

قطع: پالتویی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸

شابک: ۷-۲۱۱-۲۵۰-۶۰۰-۹۷۸

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

تهران: خیابان استاد مطهری - خیابان سلیمان خاطر (امیر اتابک) - کوچه اسلامی - شماره ۴/۲

کد پستی: ۱۵۷۸۶۳۵۸۲۱ تلف: ۸۸۸۴۶۱۴۸ - ۸۸۸۱۲۰۸۲ تلفکس: ۸۸۸۴۲۵۴۳

فهرست

۹	سخن ناشر
۱۱	مقدمه
۱۵	سینه خانواده‌گی
۱۷	طفولیت و جوانی
۲۷	شیوه‌های آموزش اطفال در مکتب‌خانه‌ها
۲۹	سفر به بیروت و تحصیل در دارالمعلمین
۳۳	بازگشت به ایروان و تأسیس مدرسه
۳۷	حامیان رشدیه در ایروان
۳۹	چگونگی ابداع الفبای صوتی و روش تدریس رشدیه
۴۳	بازدید ناصرالدین شاه از مدرسه‌ی ایروان
۵۲	بازگشت به تبریز
۶۳	مهاجرت‌های پی‌درپی برای تأسیس مدرسه
۷۰	رشدیه در تهران و تأسیس مدرسه
۷۴	حامیان میرزا حسن رشدیه در ایران
۸۴	نوآوری‌های میرزا حسن رشدیه در عرصه‌ی مطبوعات و چاپ
۱۷	تألیفات رشدیه
۸۱	گسترش مدارس در تهران و دیگر شهرستان‌ها
۹۵	نقش میرزا حسن رشدیه در فعالیت‌های سیاسی و مطبوعاتی
۹۸	نقش میرزا حسن رشدیه در انقلاب مشروطیت
۱۰۹	روزگار بازنشستگی و سال‌های پایانی عمر

۱۱۱	پیوست ها (تصاویر و اسناد).....
۱۴۷	نام‌نما.....
۱۴۹	جای‌نما.....
۱۵۱	فهرست منابع.....

www.ketab.ir

مقدمه

میرزا حسن تبریزی که بعدها به رشديه شهرت يافت فرزند آخوند ملامهدی تبریزی و سید ابوشامه تاقی در سال ۱۲۷۶ قمری در تبریز چشم به جهان گشود.

شايد پدر و مادرش تصور نمی کردند که روزی این فرزند پایه گذار یک جریان نو آورانه در تعلیم و تربیت این سرزمین خواهد شد. میرزا حسن تحصیلات مقدماتی خویش را نزد پدر فرا گرفت و به واسطه استعداد، هوش و حافظه شگفت انگیزی که داشت پس از گذشت زمانی اندک یکی از علمای تبریز به شمار آمده و در ۲۲

سالگی توانست امام جماعت یکی از مساجد تبریز شود. او پس از اطلاع از تأسیس دارالمعلمین فرانسویان در بیروت وانگیسی ها در قاهره مصمم شد که راه سفر را در پیش گیرد و در دارالمعلمین تحصیل نماید بر این اساس ضمن جلب نظر موافق خانواده به نام رفتن به نجف از تبریز خارج شد و راه بیروت را در پیش گرفت. و پس از تحصیل در دانشگاه فرانسویان بیروت به استانبول رفت. پس از تحقیق، مطالعه و بررسی روش های آموزشی مدارس عثمانی به ایروان بازگشت و اولین مدرسه خویش را در این شهر بنیان نهاد.

او سپس در تبريز، مشهد، تهران، رشت، انزلی و قم مدارسى را به شیوه ی جدید پایه گذارى یا سرپرستى نمود. اگرچه روحانیان این کار او را تکفیر کردند و چند بار طلاب به مدرسه هایش حمله بردند و برخى مستبدین دولتی نظیر امین السطان ر عین الدوله در حق او جفاها کردند ولی دست از تصمیم خویش برنداشت و از تلاش در ایجاد مدارس جدید باز نایستاد.

بازها و بارها مدارسى را که او ساخته بود خراب کردند و دانش آموزان را تنگ زدند و خود او را به گلوله بسته و مجروح کردند دهها القلب روغ و او نسبت دادند تا بلکه بازار مکتب خانه های سنتی و عقبه دیگر مردم همچنان گرم بماند ولی رشديه که از آزادی خواهان بزرگ و مشروطه خواهان حقیقی ایران بود در راه رسیدن به آرمان مقدس خویش لم یکنه کوتاه نیامد.

میرزا حسن که پیر معارف ایران هم خوانده شده است در واقع بنیان گذار شیوه ی جدید آموزش ابتدایى در ایران است به علاوه آموزش الفبا به شیوه ی جدید و رایج شدن آن در ایران به همت او آغاز شده است.

شادروان رشديه ۲۷ جلد کتاب در موضوع های مختلف تعلیم و تربیت کودکان نوشت. او اولین معلم ایرانی است که برای کودکان شعر سرود و آموزش های خویش را با کمک اشعار و به صورت بازی گونه به کودکان خردسال ارائه داد.

او علاوه بر کتاب های درسى روزنامه مکتب را برای ایجاد جهش فکرى در جامعه منتشر نمود و در همین نشریه بود که برای اولین بار اقدام به چاپ عکس در روزنامه ها و مجلات ایران نمود اگرچه شرح فعالیت های سیاسى و آزادیخواهانه مرحوم رشديه همچون تبعید به

کلات و مبارزات مشروطه طلبانه و ... حدیث مفصلی است که در این
مقال نمی گنجد و نیازمند تألیفات دیگری است لذا به قدر اشاره در
این خصوص مطالبی در این کتاب آورده شده است امید که بتواند
راهگشای صاحب نظران در تهیه و تألیف کتب تاریخی ارزشمند در
این خصوص باشد.

www.ketab.ir